



TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR

Mansurova Ra'no Jalil qizi
Saidova Kumush Qaxramonovna

Buxoro shahar I. I. V Akademik litsey o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.19246178>

Annotatsiya: Ushbu maqolada tillarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, ularni qo'llash usullari va samaradorligi tahlil qilingan. Tadqiqot zamonaviy ta'lim jarayonida raqamli resurslar, interfaol usullar va masofaviy o'qitishning o'rni dolzarbligini asoslaydi. Maqolaning asosiy maqsadi innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish yo'llarini aniqlashdan iborat.

Аннотация: В данной статье анализируется значение, методы применения и эффективность инновационных педагогических технологий в обучении языкам. Исследование обосновывает актуальность цифровых ресурсов, интерактивных методов и дистанционного обучения в современном образовательном процессе. Основная цель статьи – выявление путей повышения качества образования путем внедрения инновационных технологий в практику.

Annotation: This article analyzes the importance, application methods, and effectiveness of innovative pedagogical technologies in language teaching. The study substantiates the relevance of digital resources, interactive methods, and distance learning in the modern educational process. The main objective of the article is to identify ways to improve the quality of education through the implementation of innovative technologies in practice.

Kalit so'zlar innovatsion texnologiyalar; tillarni o'qitish; pedagogika; raqamli resurslar; masofaviy ta'lim; interfaol usullar; kommunikativ kompetensiya

Bugungi globalashuv sharoitida tillarni bilish, ayniqsa xorijiy tillarni o'zlashtirish, shaxsning har tomonlama rivojlanishi va jamiyat integratsiyasi uchun muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim jarayonida yangi pedagogik yondashuvlar va texnologiyalarni qo'llash zaruriyati ushbu sohada faoliyat yuritayotgan olimlar va amaliyotchilar diqqat markazida turibdi. Tillarni o'qitish metodlari so'nggi yillarda jadal rivojlanib, an'anaviy yondashuvlardan zamonaviy, interfaol va raqamli texnologiyalarga asoslangan modellarga o'tmoqda. Ushbu o'zgarishlarning asosiy harakatlantiruvchi kuchi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limga kirib kelishi va ulardan samarali





foydalanish imkoniyatlaridir¹. Mavzuning dolzarbligi shundaki, an'anaviy o'qitish usullari ba'zida talabalarining qiziqishini uyg'ota olmasligi, til ko'nikmalarini amaliyotda qo'llashga yetarlicha sharoit yaratmasligi mumkin. Innovatsion pedagogik texnologiyalar esa o'quv jarayonini yanada qiziqarli, samarali va individual ehtiyojlarga mos ravishda tashkil etishga imkon beradi. Jumladan, mutaxassislar tillarni o'qitishda zamonaviy dasturiy ta'minotlar, onlayn platformalar va multimediya vositalarining ahamiyatini alohida ta'kidlaydilar². Mazkur tadqiqotning maqsadi tillarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning nazariy-metodik asoslarini tahlil qilish, ularning amaliy samaradorligini o'rganish va ta'lim jarayoniga joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Tadqiqotning vazifalari sifatida quyidagilar belgilangan: innovatsion texnologiyalarning turlarini aniqlash va ularning har birining xususiyatlarini o'rganish; tillarni o'qitishda ularni qo'llash usullarini tahlil qilish; foydalanish tajribalarini o'rganish va samaradorlikni baholash; zamonaviy sharoitda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari va cheklovlarini aniqlash³. O'tmishda tillarni o'qitishda asosan grammatika-tarjima metodi yoki audiolingval metod kabi yondashuvlar ustunlik qilgan. Biroq global iqtisodiy va madaniy almashinuvlar kuchayishi bilan kommunikativ yondashuv asosida yangi texnologiyalarni qo'llash masalasi dolzarb bo'lib bormoqda. Innovatsion texnologiyalar lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratadi.

Asosiy qism

Tillarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar keng qamrovli tushuncha bo'lib, uning tarkibiga turli xil metodlar va vositalar kiradi. Bular orasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), interfaol ta'lim usullari, loyiha asosida o'qitish, masofaviy ta'lim, geymifikatsiya, virtual va to'ldirilgan reallik texnologiyalari alohida o'rin tutadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu texnologiyalarning har biri o'zining xususiyatlari bilan til o'rganuvchilarga turli ko'nikmalarni egallashda yordam beradi⁴.

AKT vositalaridan foydalanishda, eng avvalo, multimediya resurslarini qayd etish joiz. Videodarsliklar, audio materiallar, interfaol lug'atlar va elektron darsliklar talabalarining eshitish, ko'rish va o'qish ko'nikmalarini birgalikda rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, chet tili o'qitishda "Duolingo", "Babbel", "Memrise" kabi mobil ilovalar global miqyosda keng qo'llanilmoqda. Ular til

1 Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.

2 Abdullayev B.S. Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish yo'llari // Xalq ta'limi. – 2023. – No4. – B.45-52.

3 Rahmonov D.K. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – T.: Fan, 2022. – 320 b.

4 Safarova R.G. Pedagogik texnologiyalar va ularning samaradorligi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 280 b.





o'rganishni o'yin shakliga keltirib, o'quvchida motivatsiyani oshiradi va o'zlashtirish jarayonini jadallashtiradi⁵. Raqamli platformalar til o'rganuvchilarga o'zlashtirilgan materiallarni mustahkamlash, grammatik mashqlarni bajarish va lug'at boyligini oshirish imkoniyatini beradi.

Interfaol ta'lim usullari til o'rgatishda faol ishtirok etishni nazarda tutadi. Rollik o'yinlar, munozaralar, simulyatsiyalar va individual loyihalar orqali talabalar tilni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shu bilan birga, loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning) talabalarga o'ziga xos muammolarni hal qilish orqali til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, talabalar ingliz tilida biror mavzu bo'yicha tadqiqot o'tkazib, natijalarini loyiha shaklida taqdim etishlari mumkin. Bu jarayonda ular nafaqat til bilimlarini, balki tanqidiy fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalarini ham shakllantiradilar⁶.

Masofaviy ta'lim texnologiyalari, ayniqsa "COVID-19" pandemiyasi davrida, katta ahamiyat kasb etdi. Onlayn darslar, vebinarlar, ta'lim platformalari (masalan, "Zoom", "Google Meet", "Microsoft Teams") orqali bevosita aloqa o'rnatish, ma'ruzalar o'qish va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish mumkin. Masofaviy ta'lim sharoitida tillarni o'qitishda asinxron (o'z-o'zini o'rganish) va sinxron (real vaqt rejimida aloqa) usullarni uyg'unlashtirish optimal natijalarni beradi⁷. Bunda o'qituvchi interfaol topshiriqlar, onlayn testlar va virtual muhokamalar orqali o'quvchilarni faollashtiradi va ularning mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Geymifikatsiya, ya'ni o'yin elementlarini ta'lim jarayoniga joriy etish, ayniqsa maktabgacha va boshlang'ich sinflarda til o'qitishda samarali hisoblanadi. Bolalarda tilga bo'lgan qiziqishni oshirish, lug'at boyligini kengaytirish va talaffuzni to'g'irlashda o'yinlar katta rol o'ynaydi. Yuqorida sanab o'tilgan mobil ilovalar ham asosan geymifikatsiya tamoyillariga asoslangan. Masalan, "Match the words" (so'zlarni moslang), "Fill in the blanks" (bo'sh o'rinlarni to'ldiring) kabi o'yinlar til o'rganishni zerikarli mashg'ulotdan qiziqarli jarayonga aylantiradi⁸.

Virtual reallik (VR) va to'ldirilgan reallik (AR) texnologiyalari tillarni o'qitishda yangi ufqlarni ochmoqda. VR orqali talabalar xorijiy mamlakatlar madaniy muhitiga kirib, tilni amalda qo'llashlari mumkin. Masalan, "Virtual Tourist" dasturi orqali talabalar ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlardagi vaziyatlarga tushib qolib, do'konlarda xarid qilish, restoranda ovqat buyurtma

5 O'rozboyeva N. Modern methods of teaching foreign languages // International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology. – 2020. – Vol.7. – No.12. – P.18-21.

6 Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.

7 Tursunov A. Xorijiy til o'qitishda masofaviy ta'limning o'rni // Til va adabiyot ta'limi. – 2022. – No3. – B.87-92.

8 Hamidov A. Geymifikatsiya va uning ta'limdagi ahamiyati // Yosh olimlar axborotnomasi. – 2019. – No2(15). – B.112-116.





qilish yoki muzeyga tashrif buyurish kabi vaziyatlarni chet tilida muloqot qilish orqali o'rganishi mumkin. AR texnologiyasi esa real dunyoni raqamli ma'lumotlar bilan to'ldirib, til o'rganishni interfaol qiladi. Masalan, telefon kamerasini biror buyumga qaratganda, uning xorijiy tildagi nomini ko'rsatishi kabi funktsiya lug'atni vizual tarzda mustahkamlashga yordam beradi⁹. Bu kabi texnologiyalar tilni o'rganishni yanada jozibador va samarali qiladi.

Innovatsion texnologiyalar faqatgina vosita emas, balki til o'qitish metodologiyasining ajralmas qismiga aylangan. Zamonaviy til o'qituvchisidan nafaqat til bilish, balki ushbu texnologiyalarni samarali qo'llash ko'nikmalari ham talab qilinadi. Bu esa o'qituvchilarni doimiy ravishda malakasini oshirib borishga, yangi texnologiyalarni o'rganishga va ularni ta'lim jarayoniga ijodiy joriy etishga undaydi¹⁰.

Xulosa

Tillarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish zamonaviy ta'limning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Ushbu tadqiqot davomida aniqlanganidek, AKT vositalari, interfaol usullar, masofaviy ta'lim, geymifikatsiya, virtual va to'ldirilgan reallik texnologiyalari o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va shaxsga yo'naltirilgan qilish imkoniyatini beradi. Ular til o'rganuvchilarning motivatsiyasini oshirish, ularda mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish va tilni amaliyotda qo'llash mahoratini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Xususan, raqamli platformalar va mobil ilovalar orqali til o'rganish jarayoni o'yin shakliga keltirilishi, VR va AR texnologiyalari yordamida esa realistik muhitda muloqot qilish imkoniyatining yaratilishi o'quv samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Bugungi kunda o'qituvchilarning innovatsion texnologiyalarni egallashi va ularni ta'lim jarayoniga ijodiy joriy etishi ustuvor vazifa hisoblanadi. Bu o'z navbatida o'qitish sifatini yangi bosqichga ko'tarib, yosh avlodning zamon talablariga javob beradigan kommunikativ kompetensiyalarni egallashiga zamin yaratadi. Kelgusidagi tadqiqotlar tillarni o'qitishda sun'iy intellekt (AI) texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarini, masalan, shaxsiylashtirilgan o'quv dasturlarini yaratish, talaffuzni avtomatik tekshirish va yozma ishlarni tahlil qilish kabi yo'nalishlarda chuqurlashtirilishi mumkin. Shuningdek, turli madaniy muhitdagi til o'qitishda innovatsion texnologiyalarning o'ziga xos xususiyatlari va samaradorligini qiyosiy o'rganish ham muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

9 Normurodov G. Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari ta'limda // Ta'lim texnologiyalari. – 2023. – No1. – B.55-61.

10 Alibekova G. Pedagog kadrlar malakasini oshirishda innovatsion yondashuvlar // Kasb-hunar ta'limi. – 2021. – No5. – B.34-39.





Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
2. Abdullayev B.S. Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish yo'llari // Xalq ta'limi. – 2023. – No4. – B.45-52.
3. Rahmonov D.K. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – T.: Fan, 2022. – 320 b.
4. Safarova R.G. Pedagogik texnologiyalar va ularning samaradorligi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 280 b.
5. O'rozboyeva N. Modern methods of teaching foreign languages // International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology. – 2020. – Vol.7. – No.12. – P.18-21.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
7. Tursunov A. Xorijiy til o'qitishda masofaviy ta'limning o'rni // Til va adabiyot ta'limi. – 2022. – No3. – B.87-92.
8. Hamidov A. Geymifikatsiya va uning ta'limdagi ahamiyati // Yosh olimlar axborotnomasi. – 2019. – No2(15). – B.112-116.
9. Normurodov G. Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari ta'limda // Ta'lim texnologiyalari. – 2023. – No1. – B.55-61.
10. Alibekova G. Pedagog kadrlar malakasini oshirishda innovatsion yondashuvlar // Kasb-hunar ta'limi. – 2021. – No5. – B.34-39.

